

INGEZONDEN.

STAATS-APOTHEKEN,

(Naar aanleiding van het artikel der Heeren Dr. B. SLINGENBERG en
Dr. A. W. TRESLING.)

De oorsprong van dit artikel wordt opgegeven als liggende in het voorstel van de Afdeeling *Friesland* op de jongste Algemeene Vergadering, betreffende de benoeming eener Commissie van onderzoek in zake Staats-apotheken. Het behelst de uitwerking van een der argumenten, welke reeds tijdens de vergadering — naar mijn oordeel praematuur — werden te berde gebracht, en is thans zeker beter op zijn plaats dan toen. Evenwel zou ik den titel, die meer belooft dan het artikel geeft, gaarne anders gezien hebben, bijv. „Het lot der apotheekhoudende geneeskundigen bij invoering van een Staats-apotheek, volgens het denkbeeld van Dr. G. W. BRUINSMA.” Dan zouden wij ons op zuiverder terrein bevinden. Immers, thans kan allicht verwarring ontstaan. Er is nog geen Staats apotheek, er is zelfs nog geen bepaald plan voor een zoodanige inrichting, en toch gaan de auteurs uit van een bepaalde onderstelling, als zou deze juist moeten worden, zooals men zich na lezing van het artikel van den Heer BRUINSMA in de *Vragen des Tijds* er een kan voorstellen.

Maar het komt mij voor, dat het ten opzichte van de invoering van Staats-apotheken een factor van ondergeschikt belang zal zijn, hoedanig de apotheekhoudende geneeskundigen door de verandering zullen worden getroffen. Nu zou ik, door dit te zeggen, niet gaarne verkeerd begrepen willen worden. Voor de bedoelde geneeskundigen zal het natuurlijk van groot belang zijn, of zij hun apotheek al dan niet kunnen behouden. Dit blijkt reeds voldoende uit den ijver, waarmede de Heeren SLINGENBERG en TRESLING tegen een mogelijk verlies te velde trekken. Ook is het aan geen twijfel onderhevig, of bij een eventueele instelling van Staats-apotheken zal in elk geval voldoende moeten worden gezorgd: 1°. door overgangsbepalingen voor de alsdan gevestigde apotheek-houdende geneeskundigen en 2°. voor voldoende geneeskundige hulp ten platten lande. Maar wat ik bedoel is, dat de Staats-apotheken zooveel andere overwegingen vereischt, dat bij een onderzoek zoovele en gewichtige vraagpunten zullen moeten worden overwogen, dat de invloed op de apotheek-houdende geneeskundigen niet uitsluitend bij de beoordeeling in aanmerking mag komen. Daarom is het niet juist een beschuldiging, maar het constateeren van een feit, door te zeggen, dat de heeren een oratio pro domo gehouden hebben, en wanneer we van dit standpunt uitgaan, is het niet anders dan toe te juichen, dat bij een zoo duidelijke uiteenzetting van hun opinie, de gelegenheid gegeven wordt, om over een onderdeel der quaestie van gedachte te wisselen. Als wij dan slechts niet vergeten, dat het een onderdeel blijft en de zaak der Staats-apotheken met de onderhavige quaestie niet staat of valt.

Gaarne wil ik dan nog een enkel woord in het midden brengen omtrent

de beschouwingen der Heeren SLINGENBERG en TRESLING. In vele opzichten toch kan ik hun opinie niet deelen. Na de lezing van hun artikel komt men tot de conclusie, dat de toestand op het land in elk geval onzuiver is. Het is onzuiver, wanneer de patiënt „slechts luttel of niets voor de visite of het „onderzoek” betaalt, en de medicus het goed maken moet door de betaling der medicijnen. Waar blijft hier de medicus? Is het dan wonder, dat het publiek de medicijnen als nummer één gaat beschouwen, en, zooals de bewoners van polderstreken ten opzichte van malaria, het liefst zonder dokter doen. Nu is het waar, dat de gewoonte thans zoo bestaat, maar moeten dan slechte gewoonten bestendigd worden, omdat zij eenmaal gewoonten zijn? En dat het aldus gewoonte is geworden, zal ook toch wel de schuld zijn van die medici, die zich zelf zoo weinig waardeering wisten te doen vinden bij het publiek, dat ten slotte de opbrengst der geneesmiddelen het hoofdzakelijk bestaan moest uitmaken. Is het niet meer dan tijd, vooral in het belang van onzen stand, hetwelk toch door den grooten aanvoer van medici op allerlei wijze gevaar loopt, dat met dergelijke gewoonten eens voor goed gebroken wordt en het publiek leert inzien, dat het advies van den medicus als zoodanig ook wat waard is. En ik kan nog niet inzien, dat, wanneer dan al de scheiding van medicus en apotheek overal streng werd doorgevoerd, dit zooveel nadeel voor de beurzen der bewoners van het land behoefde te geven. Het is toch geen zeldzaam geval, dat een patiënt ten platten lande voor het consult 20 Cents betaald en 70 Cents voor het drankje. Zou het voor het publiek zóóveel anders zijn, als het in plaats daarvan eens 50 à 60 Cents voor het consult en 30 à 40 Cents aan de Staats-apotheek moest betalen. Het is mij althans onbegrijpelijk, hoe zelfs de honoraria voor verloskundige en chirurgische hulp door het houden van een apotheek worden geïnfluenceerd. Een zoodanige toestand veroordeelt zich zelf en zou juist een motief zijn, om, hoe dan ook, voor nieuw zich vestigende medici verandering aan te brengen. Wanneer het platteland langzamerhand verarmt, welnu, dit is een factor, die misschien op het aantal medici invloed zal uitoefenen, maar dit zal wel het geval zijn, zoo goed, wanneer de medici zelf een apotheek hebben, als wanneer de Staats-apotheek werd ingevoerd.

Het heeft mij getroffen, hoe uiterst voldaan de Heeren SLINGENBERG en TRESLING zijn over den toestand der pharmaceutische hulp in het Oldambt. Ik geloof niet te veel te beweren, wanneer ik de Heeren van harte feliciteer met het geluk, van te mogen wonen op een plekje van ons vaderland, dat zeker zijns gelijke niet gemakkelijk zal vinden.

Want in weinig oorden van ons land zal op het platte land een zoodanige toestand worden gevonden, waar de geneesheer zelf — behalve het geheel mechanisch poeders vouwen of fleschjes etiketteeren — de receptuur geheel voor zijn rekening neemt, zonder dat vrouw, dochter of koetsier (deze in plaats van stalknecht en tuinjongen) er eenig werkzaam aandeel in hebben. Ook geloof ik niet, dat het aanstellen van assistenten N. W. tot de algemeene gebruiken behoort. Trouwens de Heer TRESLING zal op zijn inspectie-reizen als lid van den Geneeskundigen Raad in andere deelen der noordelijke Provinciën toch zeker ook wel eens andere verhoudingen hebben gezien, dan in Oldambt bestaan.

Maar behalve de hulp bij het bereiden, moet ook het geneesmiddel zelf betrouwbaar zijn. En nu mag de geneeskundige zijn artikelen van een zeer soliden en degelijken apotheker betrekken, toch geloof ik, dat de Heeren SLINGENBERG en TRESLING dwalen, waar zij meenen, dat de contrôle van deze hoofdleveranciers even goed kan plaats hebben als van Staats-apotheken. De contrôle der Hoofdleveranciers kan toch moeilijk anders worden dan die tegenwoordig door het Geneeskundig Staatstoezicht over alle apothekers wordt uitgeoefend en deze is uit den aard der zaak niet afdoende. Geheel anders kan dit zijn, waar bij het bestaan van één centraal magazijn van geneesmiddelen, niets dan per se deugdelijke stoffen worden afgeleverd en alleen de voor bederf vatbare praeparaten af en toe behoeven te worden nagezien.

Het heeft zeker velen met mij verbaasd, dat het voorstel *Friesland* met een betrekkelijk geringe meerderheid is aangenomen. Wanneer het inderdaad is, zooals door de Heeren SLINGENBERG en TRESLING is opgemerkt, dat de groote steden den doorslag gegeven hebben en de vertegenwoordigers van de apotheek-houdende geneeskundigen zelfs een onderzoek vreesden, dat in de toekomst hun apotheek overbodig kon maken. Moet het inderdaad niet verwonderen, dat deze heeren niet juist het tegendeel wenschten en gaarne zouden medewerken om middelen te beramen, waardoor zij *vrij* konden worden van hun apotheek? Want het „homo sum” geldt ook voor den medicus. En hoe groot zijn plichtbesef en eergevoel ook mogen zijn, het zou niemand tot een doodzonde gerekend kunnen worden, wanneer hij een enkelen keer bezweek voor de dagelijks terugkeerende verleiding, om ter wille van het gemak, van tijdgebrek, zelfs van de goedkoopte, een ander middel of een anderen vorm van dispensatie te geven, dan hij anders voorschrijven — dus verkiezen — zou, indien hij zelf geen geneesmiddelen mocht afleveren.

Dat het hebben van een eigen apotheek de slechte behandeling van „bus-„negers” voorkomt, dat het stelsel van bussen en fondsen langs dien weg vermeden wordt, het wil er bij mij niet in, en is trouwens ook in strijd met de feiten. Of alle standen uit dezelfde hand en even deugdelijk bediend worden? Och, laat ons toch geen illusies koesteren en gelooven, dat hierin een andere factor werkzaam is dan de persoon van den medicus zelf. Van den medicus als mensch hangt het af, hoe hij tegenover armen-patiënten optreedt, niet van zijn apotheek. En juist die mensch moet vrij blijven, wil hij kunnen optreden als medicus tout-seul. Daarom zou men toen juist van de apotheek-bezittende artsen hebben mogen verwachten, dat zij gaarne hadden medegezocht, om een weg te vinden, die hun brengt op hun zuiver, eigen terrein. Waarom zou men geen goede zorgen van den Staats-apotheker kunnen verwachten, of althans minder dan van den arts, die zijn eigen middel bereidt? Zorgen dan de thans bestaande apothekers niet goed voor de aflevering hunner medicamenten, en zou bij goede regeling van den dienst deze niet evengoed worden waargenomen, als thans bij de posterijen, waar ook dagen nacht-dienst is?

Waarlijk, er zullen betere argumenten aangevoerd moeten worden, zullen zij in staat zijn, die, welke Dr. BRUINSMA in zijn artikelen bezigt, te ontzenuwen. Natuurlijk zijn er over deze zaak nog slechts losse en geen uitge-

werkte plannen. Vandaar dat de Afdeeling *Friesland* een onderzoek noodig achtte. Laat dat onderzoek, zoo volledig mogelijk, zijn afgeloopen, voor wij ons aan een eindoordeel wagen. De hongerige medici zijn, althans op het platte land, nog niet zoo gemakkelijk te vinden. Gevaar voor de zieken vrees ik van dien kant nog niet. Moge mettertijd zelfs de mogelijkheid ontbreken, dat de medicus door zijn apotheek, zoo al niet tot een gevaar, dan althans tot een bezwaar voor zijn zieken wordt.

Harlingen, September 1894.

P. H. VAN EDEN.

BERICHTEN.

BUITENLAND.

GUATEMALA. Dr. ORTEGA, Professor in de bacteriologie, is benoemd tot Hoogleeraar in de gynaecologie en paediatric; zijn plaats zal worden vervuld door Dr. G. ZIZOLD.

LONDEN. — Voeding van kinderen. In de *St. James's Gazette* kwam onlangs een zeer lezenswaardig artikel over dit onderwerp voor; in het algemeen is het diët van kinderen der volksklasse onvoldoende, als men in aanmerking neemt de inspanning, die in school- en leertijd op jeugdigen leeftijd gevegd wordt. Bij de kunstmatige voeding der zuigelingen treedt op den voorgrond het groote nadeel van onreine flesschen en zuigslangen; kan het kind het voedsel niet verdragen, dan zijn er reclame-middelen in verscheidenheid, kindermeel, waarin dikwijls het zetmeel, het beste bestanddeel, ontbreekt. De gevolgen zijn slechte spijsvertering en groote kindersterfte. Op later leeftijd wordt vleesch vervangen door vleesch-extracten en conserven, en treedt thee en koffie in de plaats van melk. Door proeven op fabriekskinderen is gebleken, dat de groei bij melk-diët tweemaal grooter is dan bij andere dranken. Suiker, noodig voor de vorming van het spierstelsel, wordt als uitsluitend genotmiddel beschouwd; de gezondste bestanddeelen van het brood, de zouten in het hulsel van de graankorrel, de gemakkelijker verteerbaarheid der korst, worden over het hoofd gezien; en in plaats dat onkunde zich laat leiden door de voorkeur van kinderen voor enkele voedingsmiddelen, als vruchten, room, boter enz., levert deze voorkeur integendeel het thema voor bekrompen opvoedkundige beschouwingen en straffen en meenen vele ouders hun kinderen tot deugd op te voeden, door stelselmatig den natuurlijke smaak niet te bevredigen. Weinig wordt er op gelet, dat de toebereiding en afwisseling der spijsen een factor is van goede voeding; de eentonigheid van kostschool-menu's is welbekend. Men zou een stap verder zijn in de goede richting, zoo het, in groote inrichtingen vooral, gewoonte werd kinderen op geregelde tijden te wegen, en de uitkomsten te vergelijken met de norm van gewicht en lengte, die voor elken leeftijd en elk jaargetijde vastgesteld is.

— **Teringlijders.** Vele zijn de teleurstellingen, die teringlijders, voor-